

ДО
д-р Даниела Дариткова
Председател на Комисия по
здравеопазването
към четиридесет и четвъртото Народно
събрание на Република България

СТАНОВИЩЕ

ОТ ПРОФ. Д.П.Ц. ГАЛЯ ХРИСТОЗОВА
РЕКТОР НА БУРГАСКИЯ СВОБОДЕН УНИВЕРСИТЕТ

Относно: Законопроект за съсловната организация и дейността на психолозите в Република България, № 854-01-61, внесен от Калин Николов Поповски и група народни представители на 29.06.2018 г.

УВАЖАЕМА Д-Р ДАРИТКОВА,

Представеният за приемане Законопроект за съсловната организация и дейността на психолозите в Република България, № 854-01-61, внесен от Калин Николов Поповски и група народни представители на 29.06.2018 г. отговаря на съвременните изисквания и потребности за регулация на професионалната реализация на специалисти психолози (бакалавър, магистър и доктор) в Република България.

Академичният състав, който обучава студенти в професионално направление Психология в БСУ, подкрепя внесения Законопроект за съсловната организация и дейността на психолозите в Република България и мотивите към него.

С уважение:
проф. д.п.ц. Галя Христозова

НАЦИОНАЛНО СЪБРАНИЕ
Вж. № *КЗ-839-00-10*
дата *29.07.2018г.*

ВАРНЕНСКИ СВОБОДЕН УНИВЕРСИТЕТ ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР

Акредитиран от Националната агенция за оценяване и акредитация
Международен сертификат за качество ISO 9001:2015

ДО

Д-Р ДАНИЕЛА ДАРИТКОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА ПО
ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

Г-ЖА МИЛЕНА ДАМЯНОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА ПО
ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

44-ТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТ А Н О В И Щ Е

ОТНОСНО: Законопроект за съсловната организация и дейността на психолозите в Република България, дата на постъпване: 29.06.2018 г., внесен на основание чл. 87, ал. 1 от Конституцията на Република България

Уважаеми госпожи и господа,

След обсъждане на Законопроекта за съсловната организация и дейността на психолозите в Република България, членовете на катедра „Психология“ при Юридически факултет на Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“, се обединиха около следното:

Общи бележки

Закон за регулиране на дейността на психолозите в Република България е необходим, за да посрещне острата необходимост от въвеждане на единни стандарти и критерии за професионална квалификация и право за упражняване на професията, които да предотвратят съществуващите възможности неквалифицирани или недостатъчно квалифицирани лица да осъществяват професионална психологическа дейност. В този смисъл приветстваме законопроекта като стъпка в посока към решаване на належащи професионални и обществени проблеми.

Заседно с това, законопроектът изненадва голяма част от българските психолози, с които той не е съгласуван. Поради ограничения брой и представителност на предварителните обсъждания, мнението и идеите на академичните и научно-изследователските институции като основни заинтересовани страни остават неотразени в предлагания текст, нещо повече – обучението през целия живот за психолозите се отклонява от университетите и се концентрира в т.нар. Камара на психолозите.

Като цяло, опасенията на професионалната общност се отнасят до концентрирането на необосновано силни механизми за регулация, контрол и санкции в предвидената в законопроекта съсловна организация на психолозите в Република България – Камарата на психолозите.

Текстът на законопроекта създава впечатление по-скоро за преследване на тясно групови интереси и овластяване, отколкото за ефективно изпълнение на регулативни функции в актуалната реалност на психологическата практика в България.

Бележки по съдържанието на законопроекта

1) В чл. 5, ал. 7 се посочва, че Камарата участва в „организацията, провеждането и сертифицирането на квалификационни курсове за продължаващо професионално развитие на психолозите“, без да е изяснено кой и по какъв начин ще регулира тази дейност и ще гарантира нейното качество.

2) Чл. 15, ал. 3 гласи, че заседанията на Комисията по етика са закрити, което предизвиква опасения за непрозрачност и злоупотреби във вземането на решения.

3) В чл. 22, ал. 3 са изброени документите, които дават основание за вписване в Публичния Регистър на психолозите. В т. 1 е посочен основният документ за професионална квалификация – „диплома за завършено висше образование – бакалавърска и/или магистърска степен по психология“. Тази формулировка оставя неизяснен ключовия въпрос за образователно-квалификационната степен, която да е основание за упражняване на професията „психолог“. Не е изяснен и статутът на притежаващите съгласно Закона за развитие на академичния състав в Р България ОНС „доктор“ по професионално направление 3.2. Психология и научната степен „Доктор на науките“ по професионално направление 3.2. Психология, без да са бакалаври или магистри по психология. Те психолози ли са, или не са?

4) В чл. 27, ал. 1 се казва, че правото да се упражнява професионална дейност като психолог се удостоверява от Камарата на психолозите чрез Публичния регистър на психолозите в България. От друга страна, според действащото законодателство това право се удостоверява с дипломата за висше образование по психология. По този начин вписването в Публичния регистър се явява по-важно основание за упражняване на професионална дейност от дипломата за висше образование.

5) Чл. 28, ал. 1 са изброени групи действия, осъществявани от професионалните психолози според устава на Камарата на психолозите, включително такива, които изискват специализирана експертиза (напр. т. 3 „Разработване и адаптация... на психодиагностични методи и тестове“ и т. 4. „... психологическо консултиране при емоционални, поведенчески и личностни проблеми...“). Доколкото не всички професионални психолози притежават такава експертиза, от тази твърде обща формулировка остава неясно дали и как ще се удостоверява необходимата експертиза.

Предложения

1) Смятаме, че проблемът за регулацията на дейността на психолозите в Република България съдържа две страни, отнасящи се до професионалистите-психолози и до потребителите на техните услуги. Предлагаме да се предвиди разширение на обхвата на законопроекта в тази посока или да бъде подготвен отделен Закон за психологичните услуги, който да регулира качеството на тези услуги и да защитава потребителите.

2) Предлагаме задължителното членство в Камарата на психолозите, което ѝ дава с нищо необоснованото право да определя кой психолог е квалифициран психолог, да се замени с режим на регистрация в Публичния регистър.

3) Чл. 32, ал. 2 предвижда актовете на Комисията по професионална етика да се решават с „обикновено мнозинство“, а те могат да доведат до заличаване от Публичния регистър и съответно до последствия с огромна важност за професионалната и личната съдба на засегнатите лица, тъй като законопроекът предвижда психолози, които не са вписани в Публичния регистър, да не могат да упражняват професията си. Предлагаме решенията за актове на Комисията по професионална етика на Камарата на психолозите да се вземат с квалифицирано, а не с обикновено мнозинство.

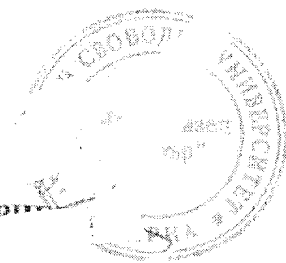
Заключение

Намираме, че Законопроектът за съсловната организация и дейността на психолозите в Република България в предложения вид съдържа неясноти и противоречия с действащото законодателство, които поставят под въпрос неговата пригодност да регулира професионалната дейност на психолозите в Република България.

Смятаме, че Законопроектът трябва да бъде върнат, преработен и широко обсъден, като в това обсъждане ключова роля следва да имат основните заинтересовани страни - университетите, научно-изследователските институти, институциите и организациите, в които има значителен брой психолози, които упражняват професията.

РЕКТОР НА ВСУ „ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР“:

(ПРОФ. Д.П.С.Н. ГАЛЯ)

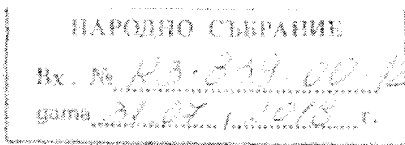
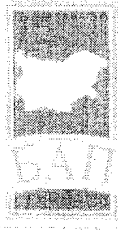

ДЕКАН НА ЮРИДИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ:

(ПРОФ. Д-Р П. ХРИСТОВ)

РЪКОВОДИТЕЛ НА КАТЕДРА „ПСИХОЛОГИЯ“:

(ДОЦ. Д-Р Д. КАРАГЯУРОВА)

Българска асоциация по психотерапия
1142 София, ул. "Любен Каравелов" № 15
Център за култура и дебат "Червената
къща"
Булстат Ю 121468804 ДНР:
1220037661_www.psychotherapy-bg.org
e-mail:
b.a.psychotherapy@gmail.com

До
Даниела Анастасова Дариткова-Проданова
Председател
Комисията по здравеопазването
Народно събрание на Република България
/водеща/

До
Милена Цветанова Дамянова
Председател
Комисията по образованието и науката
към Народно събрание на Република България
/участваща/

София, 30 юли 2018 год.

СТАНОВИЩЕ

от

Българската асоциация по психотерапия (БАП)

Относно: Законопроект за съсловната организация и дейността на психолозите в България, изготвен от работната група към Национално-информационната кампания на ДПБ "За модерна Европейска регулация на професията психолог в Република България" (2005-2018) с участието на народни представители и правни експерти от различни политически формации в и извън Парламента.

Уважаема Госпожо Дариткова-Проданова,
Уважаема Госпожо Дамянова,

Поздравяваме общността на психолозите и вносителите на законопроекта. БАП изказва подкрепа към намерението да се регулира професията *психолог* и стандартите, на които да отговарят обучението и психологическата практика в България. Макар този проектозакон да не се отнася пряко до професията *психотерапевт*, предвид близките, често граничещи научни и практически области, и при зачитане на законодателните принципи на обосновааност, предвидимост, съгласуваност и стабилност на правната уредба, по-долу коментираме неясни и потенциално спорни текетове в законопроекта, които припокриват области на работа, и са в тясна връзка с регламентирането на *психотерапията* и професията *психотерапевт*. Двете професии също имат и общ обект на интервенция – човекът и неговото психично здраве.

Българска асоциация по психотерапия
www.psychotherapy-bg.org

Според описаните в законопроекта професионални стандарти и поле на работа на *психологията и психолозите*, някои от дейностите, които те извършват, са пряко свързани и/или припокриващи се с полето на *психотерапията*, компетентностите и работата на *психотерапевтите*. Във връзка с това предлагаме представители и експерти на БАП да бъдат официално включени в работните комисии/заседания на Народното събрание (НС) при обсъждането и работата по Закона за съсловната организация и регулация на дейността на психолозите в Република България. Предлагаме представители и експерти на БАП да участват и при подготовката на правилника за приложение на закона след евентуалното му приемане от НС.

Фокусът на работа на *психотерапията* са човекът и неговото психическо функциониране. Регламентирането на професиите, занимаващи се с психическото здраве на човека като *психотерапевт, психолог, психиатър, клиничен социален работник и др.*, както и полетата на компетентност и въздействие на всяка от тези професии, е навременно и крайно необходимо. Въвеждането на конкретна законодателна уредба за всяка от тях би хармонизирало българското законодателство със законодателните тенденции и практики в много други държави от Европейския съюз като Австрия, Великобритания, Германия, Малта, Франция, Швеция и др.

По-долу коментираме текстове в проектозакона, за които считаме, че припокриват области на работа и интервенции на психотерапията, и са в тясна връзка с регламентирането на професията *психотерапевт*.

¶ Законопроектът (в чл. 4.) не предлага дефиниция и обсег на действие на професията психолог. Такава е необходима, най-малко, за да я отграничи от професиите на психотерапевта и психиатъра като компетентност, способности и поле на въздействие. Дефинирането е съществено и по отношение на квалификацията на специалистите и съответствието на подготовката и практиката им спрямо професионалните стандарти за всяка от трите професии.

¶ В Националния класификатор на професиите (цитиран в чл. 24 (1) т. 7 от законопроекта) в момента съществува подкод 2634-6004 - *Психолог-Психотерапевт*). Предложеният законопроект въвежда изискването за задължително вписване на практикуващите психолози по горния подкод в Камарата на психолозите (*Виж: Професионален код: 2634 - Психолози, Подкод: 2634-6001 - Психолог, Подкод: 2634-6002 - Клиничен психолог, Подкод: 2634-6003 - Училищен психолог, Подкод: 2634-6004 - Психолог-Психотерапевт*). Тук възникват поне два въпроса – как се установява правоспособността на психолога от подкод 2634-6004 и защо е необходимо вписването му в Камарата на психолозите, за да може същият да практикува психотерапия? Създава се правен и етичен казус, тъй като двете професии – на психолога и на психотерапевта - са различни. Стандартите за обучение и практикуване на психотерапия, прилагани от Европейската асоциация по психотерапия (ЕАП), възприети и прилагани от БАП, са различни от стандартите за обучение и практикуване на психология. Нещо повече, стандартите на БАП се основават и покриват утвърдените международни изисквания за психотерапевт и представляват единствената регулация на психотерапията у нас. Мнението ни е, че подкод 2634-6004 Психолог-Психотерапевт следва да не съществува в този вид в Класификатора на професиите в България, тъй като по своята същност е неточен, а и евентуално подвеждащ. Считаме, че е необходимо професията *психотерапевт* да бъде добавена в Класификатора на професиите, както и да бъде създаден отделен код за нея.

¶ Предложеният законопроект не предлага конкретни легални дефиниции на нито един от подкодовете в Класификатора на професиите. Необходимо е да се направи подробна конкретизация по отношение на обсега, полето на дейност и компетентността на

психолога за всеки от подкодовете, за да бъде разграничена от обсега, полето на дейност и компетентността на *психотерапевта* и *психиатъра*.

¶ В компетентността и извършването на дейности от психолога има застъпване и/или припокриване с дейностите от компетентността на и извършвани от психотерапевта. Текстът на законопроекта (чл. 28 (1), от т. 1 до т. 5) дава широко поле на изява на психолози да осъществяват психотерапевтична дейност под различни формулировки, напр. "...реализация на решения за психични, емоционални, поведенчески и психосоциални проблеми на индивидуално... ниво...", "психологично консултиране при емоционални, поведенчески и личностни проблеми и свързани с адаптацията към социалната, образователната и професионалната среда и индивидуалното развитие затруднения" и др. Необходимо е ясна дефиниция с цел отграничаване и за да се утвърди коректно и еднозначно ползване на определенията за психологическа консултация и психотерапия.

¶ Необходимо е да има описание за разликите между психология/психолог, психотерапия/психотерапевт. Например, не е дефинирано понятието *консултативна психологическа дейност*, нито други присъщи психологически дейности. Необходимо е законопроектът да бъде разширен по отношение на правоспособността и придобиването на квалификация в тези професии. Необходимо е да се дефинират и дейностите по отношение на техния обseg и компетентност на психолога.

¶ Основните дейности, (изброени в чл. 28 (1) т. 1., 2. и 4.) са фактически предефинирана психотерапевтична дейност (за справка вижте определението на ЕАП за *психотерапията*, което частично прилагаме и което БАП е възприел в проекта за Закон за психотерапията на БАП), което, от гледна точка на професионалната психотерапевтична общност, е неприемливо. За нас съществува и важният въпрос: защо е необходимо допълнително „узаконяване“ на вече придобитата университетска диплома за психолог чрез принадлежност към бъдеща Камара на психолозите? Както вече изтъкнахме по-горе, професията на психолога е различна от тази на психотерапевта. Психотерапевтичната способност се придобива след преминаване през лична психотерапия и специфична теоретична и практическа правоспособност (за справка вижте приложения тук Правилник за Удостоверяване на правоспособност по психотерапия според стандартите на БАП).

¶ Описаните дейности в чл. 28 (1) т. 2. биха могли да са дейности и на социалната работа и психотерапията. Това открива риск от злоупотреби, свързани с прилагането на правомощията. Необходимо е текстът да бъде ясен и да бъде отнесен към компетентността на професията психолог.

¶ Към чл. 28 (1) т. 2 е необходимо да се допълни какъв точно вид инструментариум се прилага в изследването на човешкото поведение.

¶ Извън частта „Мотиви“ (стр. 18) законопроектът не засяга темата за създаването и прилагането на етични норми при упражняване на професията психолог.

¶ В частта „Мотиви“ на проектозакона (стр. 18) се заявява, че има докладвани различни по характер нарушения от мними психолози (“психолози”), които не фигурират в Публичния регистър на ДПБ. Има нужда от пояснение на това твърдение и практика. Възразяваме срещу употребата на думата психотерапия („... при неизяснени ... обстоятелства на неустоверена квалификация и компетентност в области като здравеопазване, психотерапия, детско развитие...“) при обозначаване на лоша или неизяснена психологическа практика. Считаме също така, че доброто практикуване на психотерапия няма отношение към вписването в Камарата на психолозите. Националният Регистър на психотерапевтите, поддържан от БАП според стандартите за обучение и придобиване на

квалификация *психотерапевт* на ЕАП, е различен и независим от ДПБ и евентуална Камарата на психолозите.

¶ Необходимо е да бъде формулирана разликата между професионалните сфери, обсег на работа и компетентност, които дават професионалната квалификация *психолог* и *психотерапевт*. Текстът на проектозакона в момента предполага поставянето на професионалиста с квалификация и в двете области (и на психолог и на психотерапевт) в уязвима позиция.

¶ Препоръчваме текста на проектозакона в областта на психологията и регулацията на професията психолог да се сравни и хармонизира със съществуващи текстове със сродни закони в страни на Европейския съюз със законодателни традиции и водеща практика в областта.

До момента подзаконовни актове, които имат връзка с регламентиране на психотерапията са Наредба 1 на Министерство на здравеопазването (МЗ) от 11 януари 2007 год., конкретно Чл. 8 и Наредба 29 на МЗ, конкретно Чл. 6. Имаме коментар по тези наредби, тъй като имат пряко отношение към рамката и регулацията на практикуването на психотерапия в България и влизат в противоречие с утвърдените стандарти на БАП.

- В чл. 8 от Наредба 1 на Министерство на здравеопазването (МЗ) от 11 януари 2007 год. е необходимо да бъде направена корекция по отношение на текста определящ кой може да извършва психотерапия в системата на здравеопазването. От текста е необходимо да отпадат всички професии освен тази на психотерапевта, удостоверена по стандартите и регламента на БАП/ЕАП.
- В чл. 6. на Наредба 29 на МЗ се казва, че "... В практическата си дейност психолозите могат да извършват: ... 17. провеждане на психотерапия - индивидуална, фамилна или групова; ...". От текста е необходимо да отпадне възможността за провеждане на психотерапия от психолог, както и всички други професии освен тази на психотерапевта, удостоверена по стандартите и регламента на БАП/ЕАП.

Считаме за необходимо във всички законови и подзаконовни нормативни актове психотерапия да може да се осъществява само от квалифицирани психотерапевти вписани в националния Регистър на психотерапевтите поддържан от БАП (моля вижте по-долу).

В подкрепа на смисъла и важността на казаното дотук по-долу, представяме Българската асоциация по психотерапия (www.psychotherapy-bg.org), от чието име произлиза настоящото становище.

БАП е професионалната организация на психотерапевтите в България. Създадена на 23 ноември 1993 година като неправителствена организация, БАП обединява професионалистите практикуващи психотерапия и тези в обучение, както и организациите на различните психотерапевтични направления у нас. БАП е член на Европейската асоциация по психотерапия (www.europsyche.org) и е национална присъждаща организация за квалификацията *психотерапевт*.

Организацията представлява българската психотерапевтична общност и като член на ЕАП е част от по-голямата европейска психотерапевтична общност. Приема и прилага в работата си стандартите за формиране и практикуване на професията психотерапевт и етичните норми на ЕАП. Споделя и утвърждава духа и принципите залегнали в Страсбургската декларация за психотерапията от 1990 година. БАП изгражда и поддържа националния Регистър на психотерапевтите в Република България и работи за регламентирането на психотерапията като самостоятелна научна и практическа област, различна от психологията и психиатрията, и за утвърждаването на професията

психотерапевт като самостоятелна, свободна и различна от тази на психолога и психиатъра.

В момента в БАП членуват 136 индивидуални члена и 13 групови члена. Индивидуалните членове представляват 15 от основните направления в психотерапията, които се практикуват в България. Броят на психотерапевтите в България в момента – практикуващи или работещи под супервизия от тези направления, е 837 човека.

Същевременно европейските статистики показват, че 5% от населението в страните от Европейския съюз страда от психични заболявания, които изискват системно и целенасочено лечение, което включва психотерапия, както и в някои от случаите необходимост от едновременно медикаментозно лечение. 15% от населението страда от умерено психично разстройство, 25% развиват едно или друго психично разстройство през живота си. 38% от населението в един или друг момент от живота си преминават през състояния, които могат да бъдат описани като депресивни и имат нужда от психотерапевтична помощ. Научно установено е, че за страна с населението на България са необходими около 6-7,000 психотерапевта. Тези числа¹ показват необходимостта от развитие и регламентиране на психотерапевтичната и останалите професионални области, които се занимават с психичното здраве на човека като психологията и психиатрията.

Едно от основните направления на работа на ЕАП и БАП през последните години е стремежът към въвеждане на законодателство регламентиращо обучението и практикуването на психотерапията. Като част от този общоевропейски процес през 2012 година БАП изготви проект за закон за психотерапията, в който областта на психотерапията е определена по следния начин: *„Практикуването на психотерапия е цялостно и внимателно планирано лечение или терапевтична намеса, на базата на обща и специална подготовка и познания (теоретична и практическа) за психопатологията, разстройства в поведението, състояния на обърканост, или по-обща необходимост от емоционално психическо развитие и зрялост на личността, свързани с психо-социални и психосоматични фактори и причини...”*

Едно недетайлно описание на същностните характеристики на *психиатрията*, *психологията* и *психотерапията* разкрива **следните основни различия**: психиатрията прилага медикаментозното лечение на психически заболявания и разстройства. Психологията се занимава с консултиране, тестване и научни изследвания. Психотерапията е практика, която прилага специфично научно знание за хората и човешките отношения. Тя се провежда в строга времева и съдържателна рамка на отношенията между терапевт и пациент, има определена цел, регулярност и продължителност. В някои случаи се комбинира индивидуална и групово работна, както и взаимодействие на психотерапията с психиатрично лечение и адекватно насочена социална работа.

Психотерапевтичната общност обхваща професионалисти, обучавани в различни психотерапевтични направления и с различна предишна или съпътстваща образователна компетентност – основно в областите на хуманните, социалните и хуманитарни науки и др. Психотерапевтичното формиране е минимум 3,200 часа – основно и специализирано ниво на обучение и психотерапевтите притежават не по-ниска от магистърска степен на

¹ According to the Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD), 5% of working age people suffer from severe psychological problems, whereas 15% show moderate forms of mental disorder. The World Health Organisation (WHO) states that more than 25% of individuals develop one or more mental disorders during their life. Not only do mental health difficulties impede upon an individual's ability to achieve a fulfilled social and professional life, but they moreover place an enormous collective burden on the economy. Indeed, according to the WHO, mental disorders are the most common cause of early retirement and disability in many European countries.

обучение. Една част от психотерапевтите имат и квалификация като психолози. Друга част са психотерапевти, идващи от други образователни направления и квалификации.

С настоящото становище още веднъж изразяваме желанието на професионалната психотерапевтична общност у нас да бъдат взети предвид и зачетени в пълна степен принципите на обоснованост и съгласуваност, за постигане на устойчива, предвидима и непротиворечива законодателна регламентация на професиите свързани с психиката и психичното здраве и функциониране на българските граждани.

Оставаме на разположение за въпроси и информация.

С уважение,

Марина Ангелова, Председател, *За УС на БАП*

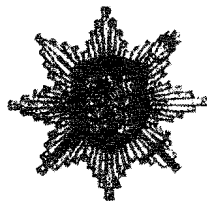

и груповите членове на БАП:

Българска асоциация по арт терапия
Българска асоциация по когнитивно-поведенческа терапия
Българска асоциация по музикотерапия
Българска асоциация по психоонкология
Българска асоциация по фамилна терапия
Българско дружество по психодрама и групова терапия
Българско неорайхианско психотерапевтично дружество
Българско общество по аналитична психология К.Г.Юнг
Българско общество по логотерапия и екзистенциализъм
Дружество за психоаналитична психотерапия
Дружество на краткосрочните терапевти в България
Дружество по позитивна психотерапия в България
Сдружение Българска асоциация по транзакционен анализ

и професионални сдружения по психотерапия извън БАП:

Българско общество за лаканианска психоанализа
Българско общество по групова анализа и групови процеси

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ
АКАДЕМИЯ

Per. №. 458100-1363, екз. №. 6
1007 2018 г.

НАРОДНО СЪБРАНИЕ	
Вх. №.	<u>803-02-13</u>
Дата	<u>19</u> / <u>07</u> 20 <u>18</u> г.

КЗ
КОН
в. 44 Мелишев

19.07.2018

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА КОМИСИЯТА ПО
ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

43
12
X

ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА КОМИСИЯТА ПО
ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

✓ 44-ТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТАНОВИЩЕ

ОТНОСНО: Законопроект за съсловната организация и дейността на психолозите в Република България, дата на постъпване: 29.06.2018 г., внесен на основание чл. 87, ал. 1 от Конституцията на Република България

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА,

През последните години в професионалната психологическа общност се обсъждат възможностите за законово регламентиране на дейността на психолозите в България и въвеждане на стандарти и критерии за практикуването на психологическите професии. Предложеният законопроект за съсловната организация и дейността на психолозите в Република България е стъпка в тази насока, която обаче трябва да се прецизира, за да се изгради наистина добра законова база, регламентираща работата на тези професионалисти.

В Академията на МВР се провежда обучение по магистърска специалност с психологическа насоченост, няколко психологически специализирани курса за служители на МВР и се преподават повече от 20 психологически дисциплини. Поради това, АМВР счита, че трябва да изрази отношение към предложения законопроект.

Дружеството на психолозите в България, което е инициатор за внасянето на проектозакон в Народното събрание на Република България, е една от многото неправителствени организации с доброволно членство, които обединяват професионалисти от областта на психологията. Необходимо е да се отбележи, че проектозаконът се внася след ограничени дискусии на форуми, организирани от председателя на Дружеството на психолозите в България г-н Пламен Димитров, на които обаче няма представителност от

София, 1715, бул. „Александър Малинов” № 1, тел. 02/9829-262

страна на психолозите, както от университетите, така и от практиката. Проектозаконът в този вид не е съгласуван и обсъден с ключови заинтересовани страни, каквито са университетите, академичните и научно-изследователските институции, които подготвят кадри в областта на психологията и допринасят за развитието на професионални компетентности и повишаване на квалификацията на дипломираните психолози.

1. От предложения текст не става ясно какво налага закриването на Дружеството на психолозите и сформирването на негова база на Камара на психолозите, която ще е всевластна според текста на законопроекта, а членството в нея ще е задължително.

2. Психологията има редица поддисциплини и условно би могла да се раздели на „академична“ (преподавателската и изследователската работа, извършвана в университетите и другите институции на висшето образование, както и в научно-изследователските институти) и „приложна“ психология (т.е. психологията като професия, упражнявана от клинични психолози, психотерапевти, здравни психолози, трудови и организационни психолози, социални психолози, училищни психолози, педагогически психолози и т.н.). Това обстоятелство, разбира се, не изключва възможността психолозите, работещи в академични институции, да се занимават и с „приложна психология“, което е и често срещана практика във всички страни. В законопроекта обаче не е изяснен статута на академичните психолози, в частност дали те упражняват професията „психолог“ или не. Ако е в сила е първата хипотеза, това означава, че за заемането на академична длъжност (асистент, доцент, професор) се изисква членство в Камарата на психолозите, което не се съгласува с действащото законодателство.

3. Вменяването на Камарата на психолозите на право и задължение да определя професионалната пригодност на психолозите в Република България би трябвало да се съгласува и синхронизира с дейността на университетите, които подготвят такива кадри (чл. 4 гласи: „... психолог е, ако отговаря на изискванията на този закон и е вписан в публичния регистър...“, но съгласно действащото законодателство психолози са хората, които са завършили бакалавърска или магистърска степен по психология). Приемането на чл. 4 от настоящия проектозакон е в противоречие с чл. 7. от действащия Закон за висшето образование, според който (Изм. - ДВ, бр. 60 от 1999 г., в сила от 02.07.1999 г., изм. - ДВ, бр. 48 от 2004 г.) Висшето училище издава диплома за завършена образователно-квалификационна степен на висшето образование, европейско дипломно приложение, свидетелство за професионална квалификация и други основни документи, определени с наредба, приета от Министерския съвет.

4. В чл. 5, ал. 3 и на много места след това се казва, че Камарата ще упражнява контрол по спазването на Етичния кодекс на психолозите, но никъде не е посочено изрично как ще се упражнява този контрол. Това създава предпоставки за еднолично и произволно упражняване на контрол, което само по себе си противоречи на изискването за Етичен кодекс.

5. В чл. 5, ал. 7 се посочва, че Камарата ще участва в „организацията, провеждането и сертифицирането на квалификационни курсове за продължаващо професионално развитие на психолозите“ – дейност, която е присъща на институциите за висше образование на територията на Република България. И тук липсва регламентация на взаимодействието с институциите, чиято основна дейност е именно тази.

6. В чл. 5, ал. 11 се посочва, че Камарата „ще определя минимални тарифи за заплащане на основни групи психологически услуги“, без да е посочена базата, на която тя ще прави такова „ценообразуване“.

7. В чл. 8, ал. 3 се казва, че в Устава на Камарата на психолозите „може да се предвиди“ възможността Общото събрание да се състои от избрани представители. Буди

недоумение закон, в който е записано, че нещо „може да стане“, но „може и да не стане“, както и какви са критериите, по които ще се определят т.нар. избрани представители.

8. В чл. 9, ал. 7 е предвидено Общото събрание да определя минималния членски внос, но остава неизяснено кой и на каква база определя максималния членски внос.

9. В чл. 15, ал. 3 е посочено, че заседанията на Комисията по етика са закрити. Не е ясно какво налага подобна липса на прозрачност и създава законова възможност за лични саморазправи и злоупотреби.

10. В чл. 27, ал. 1 се казва, че правото да се упражнява професионална дейност като психолог се удостоверява от Камарата на психолозите. В Наредба № 29 от 4.10.2006 г. за професионалната компетентност на лицата, завършили висше образование по специалността психология, издадена от Министерство на Здравеопазването, обн. ДВ. бр.84 от 17.10.2006 г., ясно се казва, че „Право да упражняват професията „психолог“ в лечебни заведения имат лица, които притежават образователно-квалификационна степен „магистър“ по специалността „Психология“ (чл. 2, ал. 1), т.е. дипломата за образователно-квалификационна степен „магистър“ по специалността „Психология“ вече удостоверява това. Камарата би могла единствено да води регистър на специалистите с образователно-квалификационна степен „магистър“ по специалността „Психология“.

11. В чл. 30 са посочени санкциите, сред които е „глоба в размер от една до пет минимални работни заплати“, но няма яснота как е избрана точно такава глоба, а така формулиран, текстът би могъл да доведе до произвол и френолно прилагане на налаганите санкции.

12. Чл. 32, ал. 2 предвижда актовете на Комисията по професионална етика да се решават с „обикновено мнозинство“, а те могат да доведат до заличаване от Публичния регистър. След като законопроектът предвижда психолози, които не са вписани в Публичния регистър, да не могат да упражняват професията си, би следвало подобно тежко наказание да се взема с квалифицирано, а не с обикновено мнозинство.

13. В мотивите към предлагания законопроект на с. 16 е посочено, че актове за нарушения ще се съставят от Комисията по професионална етика и от Комисията по професионалните стандарти, но тази дейност ще се базира на Закона за административните нарушения. Смятаме, че тук има противоречие, тъй като нарушаването на етичните изисквания към работата на психолозите и неспазването на професионалните стандарти не са „административни нарушения“.

В заключение: законовата регулация на професията на психолога и на предоставянето на психологически услуги е отдавна наболяла тема сред българските психолози, но предложеният Законопроект за съсловната организация и дейността на психолозите в Република България оставя неизяснени, недобре регламентирани или изцяло нерегламентирани съществени аспекти на психологическата дейност в цялата ѝ разнородност. Смятаме, че Законопроектът трябва да бъде върнат за доуточняване и изчистване на проблемните пунктове, като в това обсъждане ключова роля трябва да имат основните заинтересовани страни - университети, научно-изследователски центрове, институции и организации, в които има значителен брой психолози, които упражняват професията.

РЕКТОРЕ М И
СТАРШИ КОМИСАР

* доц. д-р Неделчо Стойчев